

SZOMBATHELYI UJSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap,
kivéve hétfőt és az ünnep után való napokat.
EGYES SZÁM ÁRA 10 FILLÉR.
Kapható minden dohányüzletben.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 24— K   Negyedévre . . . . . 6— K
Félévre . . . . . 12— K   Egy hónapra . . . . . 2— K

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓMIVATAL:

Szombathely, Széchenyi-tér és Hollán Ernő-u. sarok.
TELEFON 94. SZÁM.

Szent Márton — szülőföldjén.

A katholicizmus diadalünnepé.

Berzsényi
Dániel
Könyvtár

Mikor kezünkbe vesszük a tollat, hogy a szombathelyi egyházmegye vasárnapi nagy ünnepéről beszámoljunk, ujong a lelkünk. Viharokon átható, minden zuga eljutó hangon szeretnénk belekiáltani a világra: Nincs több olyan hatalmas erő, mint a katolikus vallás, amely akkora tömeget tudna megmozgatni, olyan fizta, bensőséges, nagyszerű megnyilatkozásokat tudna a lelkekből kiváltani, mint a katolikus hit, a katolikus gondolat. A nemzet, a társadalom ellen vétkezik az, aki ennek a hitnek, ennek a meggyőződésnek a gyökereit nyesegeti. Hisz ezen kívül minden mozgalomban az érdek keresi kielégítését, — a katolikus vallás demonstrációja az egyetlen, amelyben eltűnik minden más, minden anyagi érzés, csak egy áll előtérbe: az Isten dicőségét szolgálni, a lelket felemelni szebb, tisztább régiókba.

Tüntetés volt vasárnap: Tüntettünk a meggyőződésünk, a vallásunk mellett, tüntettünk anélkül, hogy ennek a tüntetésnek más vallás ellen a legkisebb éle is lett volna. — ünnepeltünk úgy, hogy más vallásu polgártársaink is részt vettek a mi örömmünnepeinkben s ezzel az ünnep fényben emelkedett, a barátságos együttélés pedig erősödött.

Ötvenezernvi néptömeg

sereglett össze, hogy elkísérje egyházmegyénk védőszentjének ereklyéjét méltó helyére, a székesegyházba. Ez az ötvenezer ember másikkal félmilliót képviselt, mert az ünnepben nemcsak azok vettek részt, akik személyesen megjelentek, de ünnepelt ennek az egész egyházmegyének minden hívője lélekben — otthon, aki nem tudott eljönni.

Ötvenezer ember vett részt a tüntetésen s ezt az ötvenezer embert a közös, a felemelő, a nemes érzés, a vallás szent érzése igazgatta. Künn állott az utcán a katonaság, de csak dísznek, künn volt a rendőrség, de csak azért, hogy megmutassa a helyet, ahol kinek-kinek sorba kellett állni. Mégis a legszebb, a legpéldásabb rend volt, — rendet tartott: a tisztult, a vallásos érzés.

Ennek a vallásos érzésnek a dokumentálása volt a tegnapi ünnep s hazaérkezett csodatevő nagy Szentünk első eredménye volt, hogy létrehozta ezt a dokumentálást, amelyből erőt merítenek a gyengék, bátorságot a csüggedők, további biztatást a lelkesedők, hogy erősödni, gyarapodni, diadalra fog jutni a katolikus érzés, a katolikus gondolat.

Nagyszerű ünnepünkől az alábbiakban tudósítunk:

Vasárnap reggel.

Szent Márton diadalünnepének tulajdonképeni napja, vasárnap,

gyönyörű verőfényes reggelre virradt ránk. Azok, akik a szombati borús-szeles idő után attól féltek, hogy a kath. vallás ezen impozánsnak ígérkező s készülődő megnyilatkozását az eső fogja elmosni, szerencsére nagyon csalódtak. A derült égből verőfényes napsugár mosolygott alá a pogány Sabaria romjain épült keresztény Szombathelyre s enyhe szellő lengette a házakat díszítő zászlótengert. Sokan a nagy hőségűtől féltek, azonban később egy kis enyhe szellő ezt is ellensúlyozta. Valóban, mintha még az időjárás is ünnepelt volna, az is hozzájárult a nagy Szent diadalünnepé fényének emeléséhez.

A város képe

egyszerűen elragadó volt. Az egész város zászló és virágdíszben ragyogott s a szebbnél-szebb, pompásabb-nál-pompásabb díszítések gyönyörködtették a szemlélőt. A nagytemplom környéke, a Berzsényi Dániel-utca, a Főter, az Erzsébet királyné-utca s a Szentmárton-utca, szóval azon helyek, ahol a szent ereklyének el kellett vonulnia, nagyon gondos s izléses díszítésben részesültek.

A nagytemplom és környéke nyerte a legpazarabb díszítéseket. A homlokzat óriási oszlopait fehér lepel borította, melyet zöld koszorúk öveztek spirális alakban. Dráka szőnyegek, egyházi, pápai, püspöki s magyar zászlók és címerek, ezernyi virágcsokor adták meg a főbejáratnak azt a képet, mely óriási diadalkapu jelleggel köleszöngött neki. A bejárat két oldalán egészen az uttestig árkocok állottak, melyek hasonlóképpen voltak díszítve.

A Főteret mintegy 45—50 árbóc övezte, melyeket fülgyfa levélkoszorú kötött össze egymással és zászlók címerek s virágcsokrok ékesítettek. — A Szentmárton-utca két oldalát mintegy 80—100 darab hasonló díszítéssel ellátott árbóc ékesítette, a szűkebb utcákon pedig a zöld koszorú

ru a házak peremén futott végig, úgy, hogy a nagytemplomtól a Domonkosok templomáig az egész utvonalon csupa dísz, csupa virág, csupa zászló volt, méltóan a nagy szent diadaljához.

Hullámszik az utca.

Az utcák már a kora reggeli órákban népesek voltak. Ezernyi-ezer ember hullámszikolt rájuk, ünnepelőbe öltözve s ünnepi hangulatban. A város apraja-nagyja talpon volt s rang és felekezeti különbség nélkül készülődött Sabaria szent szülőtte emlékének méltó megünneplésére. Az utca közönségének egy részét a vidékiek adják, akik vagy a korai vonatokkal, vagy pedig gyalogszerrel, vagy szekéren jöttek be az ünnepségekre. Szent áhitattal nézgettek a szép díszítéseket, megnézték a nagytemplomot is s aztán lassankint a Domonkosok felé vették útjukat.

Felvonul a katonaság.

Nyolc óra tájban harsány trombitászó hangzik az utcákon. Fesztes lépésekkel vonulnak a kasszárnyából a katonai csapatok s a tisztok utasításai nyomán felállanak kordont tartani. Ulánusok és gyalogosok vegyesen állottak az utak szélén és udvariasan igyekeztek elrendezni a közönség sorfalat. Utcakeresztvezéseknél mindenütt rendőrök is voltak, akik meglepő tapintattal irányították a csoportokat a megfelelő, kijelölt helyekre. Kivonult összesen 500 ulánus és 200 gyalogos. A csapatok fölött Grieshaber István őrnagy parancsnokolt. A díszzázadosot báró Bazelly százados vezényelte.

A közönség.

A katonai kordon mögött hamarosan kialakult a közönség sorfalja. A járókelők megállottak, az újonnan érkezettek mögöttük sorakoztak s lassankint az egész hatalmas utvonalon a Domonkosok templomától egészen a székesegyházig többszörös sorfal állott s a közönség érdeklődve várta a díszmenetet. A rendezőség egye-

dül a szűk Berzsenyi-utcába nem engedett közönséget, ami nagyon okos intézkedés volt, mert itt nagyon könnyen veszedelmessé váló толongas keletkezhetett volna.

Az óriási nézőközönségben nagy számmal voltak a műkedvelő és hivatásos fotografusok, sőt két mozgófényképfelvétel készülő is buzgólkodott az ünnep egyes epizódjai megörökítésén.

De nemcsak a gyalogjárókat foglalta el a közönség, el volt foglalva az óriási utvonalon nemcsak minden ablak, hanem a padlásablakok is. Sőt vakmerő kíváncsiak még a házak tetejére is felmerészkedtek s a magasságból gyönyörködtek a színes, káprázatos ünnepi menetben.

Népvándorlás az állomásról.

Fegyelmezett 8 órakor az állomás is megnépesült. Vörös-sárga karszalagos rendezők sűrűtek-forogtak a peronon, várva a vidékről érkező külföldi utasokat s hívőket. Háromnegyed 8 órakor robogott be az első vonat Pozsony felől, melyet hamarosan követték a községi s a csendőrműki is. 8 óratól kezdve aztán egymást érték a vonatok az állomáson. Rón, Pozsony, Gráz, Győrvar, Nagykanizsa felől hozták az ünnepélyen részt venni ohajtó hívők ezreit. A vonatok szinte öntöztek magukból a népet, úgy hogy rövid fél óra alatt megszámlálhatatlan tömeg várta a rendezők intézkedéseit. Azonban ez nagyon nehéz munka volt. A sok külföldiség mind elsőnek akart a városba jutni, rendezőinknek tehát nem kis fáradságukba került a rend fenntartása s a forgalom zavarnélküli lebonyolítása. S dies-órátokra legyen a rendezőknek, ez a legnagyobb mértékben sikerült is nekik. Rövid idő alatt rendezkedtek az óriási tömeget, amely aztán a legpéldásabban az ünnepi menetben, zászlójuk köré csoportosulva hosszú vonalban kigyózott végig a Petőfi-utcán s a Domonkosok temploma mellett, frontál a város felé felállt helyet.

Gyülekeznek az iskolák

A tanulói fűjség reggel fél 8 óra kor hallgatott sz. misét részint a székesegyházban, részint Szentmártonban és a ferenciekéknél.

Lázás igazgatottsággal készült apraja-nagyja már hetekkel előre a szép ünnepre. A jószágos, szent Püspök búvkörébe vonta a legkisebbet úgy, szint az érett diákokat. Aranyos dolog volt, amikor az iskolakapuknál megjelentek a legapróbbak, az I. osztályosok és kérték felvételüket az iskolák udvarain gyülekező nagyobbak sorába, mert hát ők is a hitvallók sorába kíváncsiak s nem riadnak vissza a három óráig tartó körmenet fáradtságától. Kivánságuknak nem lehetett ellenállni. Egyik-másik kezében szorongatja az ünnepelt Szent két tábla népies életrajzát.

Fél kilenc órákor minden irányból megindultak a csapatok a gyülekezésre kitűzött Gyár- és Vörös-

marthy-utcába. Valamennyi iskola magával hozta zászlóját.

A püspöki iskola után vonultak föl a Faludi Ferenc-utca a községi központi elemi iskola növendékei. Őket követik a polgári leányiskolák. A sz. Domonkos-rendű zárda előtt 50 fehérruhás leánya várakozik; a zárda virághintó csapata. Itt csatlakozik hozzájuk a községi polgári leányiskola és a női kereskedelmi tantályam növendékeiből összeválogatott, ötven színtelen fehérruhás leány serege. Izléses kézikosárraikkal rózsaszálal árad szét.

Csakhamar feltűnik a főgimnázium ifjúsága díszbe öltözött tanáraiak vezetése alatt. A Gyár- és a Vörösmarty-utak sarkán ott állnak már kollegaik, a községi bencés főgimnázium Mária kongregációja Bárdos Renig és Nagy Balazs tanár vezetésével. A községi Kezdeti-Adelgy-árvaház 710 növendékét már előre vezette Németh Karoly igazgató prefektus.

A Vörösmarty-utcában állt föl a tanuló ifjúság abban a sorrendben, amelyben a körmenet kifejtett. A polgári fiúiskola a Kisfaludy Sándor-utca kerestől vonult helyére.

Az iskolák után a helybeli és a vidéki női kongregációk sorakoztak. Fesztői látványt nyújtottak a sárvári és pinkafői kongregánisták. Kétszáz fehérbe öltözött leány állt itt gyönyörűn fegyelmezett sorokban. A nagyobb sereg, a sárváriak csipkeróza koszorúval, hosszú lengő fátyollal, a pinkafőiek izléses fehér kendővel és mirtus koszorúval. Mind a két csapat körében pompás művirág lilomokat tart és ájtatosan énekelve várja az indulás idejét.

Megérkezik a rohonciak két Mária-kongregációja is száznegyven taggal. Kedves kis csapat kap aztán helyet a tanulók mindjobban megnyuló oszlopában. A körmeneti iskolások küldöttsége ez: százötven elemi iskolás fiú és leánya, köztük apró fehér és fehér-sárga zászlócskák.

A lelkes diáksereg csak a jelet várja az indulásra.

Felvonulnak a küldöttségek.

9 óra felé kezdtek meg a felvonulást a küldöttségek s testületek. A Szentmárton-utca végén a Domonkosok temploma mellett téren, illetve a Szentmárton-utca jobb oldalán az úrbocok tövében állottak fel.

A küldöttségek és testületek részéről a következőket sikerült feljegyeznünk.

Vasvármegye.

Vasvármegye részéről: Herceg Eszterházy Miklós, gróf Erdődy Sándor, gróf Cziráky György, gr. Széchenyi Jenő, ifj. gr. Széchenyi Rezső, gróf Niezky Pál, gróf Erdődy Tamás, báró Miske Kálmán, gróf Seherr-Thoss Béla, Simonyi-Semadam Sándor, Hartner Géza, Huszár Károly országgy. képviselők, Laky Kristóf es. és kir. kamarás, Békássy István főispán, Herbst Géza alispán, dr. Radó Gyula főjegyző, dr. Kiss Emil főjegyző, Rusa Béla, Döm-

tör Lajos főbírák, dr. Geiger Ignác úrvaszkői elnök, lovag Gerstenberger Jenő főispáni. tükár, dr. Mindszenty Mihály, Németh Gyula, Borsich Béla, herényi Gotthárd Sándor, Szigethy Rezső, Maróthy László, Pleszkáts Imre megyebizottsági tagok, Hvozdo-vits Antal az államépítészeti hivatal főnöke, Balhauser Ottó gazdasági felügyelő stb., nagyobb részük diszmagyarban.

Szombathely.

Szombathely r. t. város részéről: Brenner Tóbiás polgármester, dr. Ujváry Ede és Kiskos István tanácsosok, dr. Horváth György városi főjegyző, Horváth István és Főth Kálmán jegyzők, Bodányi Ödön városi főmérnök, Bossányi József főügyész és a képviselőtestületből számosan.

Zalamegye.

Zalavármegye képviselőtestületében: Balázs Béla főispán vezetése mellett Zalán Gyula és Hajós Kálmán országgy. képviselők, Thassy Gábor főmérnök, Fülöp József h. polgármester, Zilahy József rendőrkapitány, Zinder István ügyvédi kamarai elnök, Schneller József és Stadler János, Vida József alsópáhoki plébános.

Közseg.

Közseg sz. kir. város részéről: Anguszt János polgármester, Községi József rendőrkapitány, Freiberger Sándor város s a képviselőtestületnek mintegy husz tagja.

A katonaság.

A helyőrség képviselőtestületében az 5-ik ulánus ezred s a 83. gyalogezred zászlóaljának tisztikara majdnem teljes számban Furtmüller ulánus alezredes és Tormássy alezredes vezetésével. — Ezenkívül ott voltak Zitó ezredes, lovassági tanácsparancsnok és Jankovits őrnagy Zalaegerszegről Acsendőrségtisztikara Csizsár szados vezetésével. A községi katonai alreáliskola képviselőtestületében gróf Althaus dragonyos kapitány s dr. Ratzenböck katonai felkész. tanár.

A hatóságok és hivatalok.

A különböző hivatalok és hatóságok küldöttségeinek élén:

A kir. törvényszék — Nárai-Szabó Jenő; az ügyvédi kamara dr. Nárai-Szabó László; Máv. üzletvezetőség Egán Alfréd; pénzügyigazgatóság — Szigetváry Géza; kir. ügyészség — Fejérpataky László; kir. tanfelügyelő — Kuliszky Ernő; iparfelügyelő — Laky Kornél; kir. postahivatal — Vajda Bálint; kir. erdőfelügyelő — Kégl Árpád; áll. erdőhivatal — Szigethy Rezső; erdőgondnokság — Szabó Kálmán; áll. épít. hivatal — Hvozdo-vits Antal; állategészségügyi felügye-

lőség — Trombitás Ignác, vakok intézele — Török Sándor; kataszteri felügyelő — Tallian Béla.

A hölgyek.

Szín pompás képet nyújtott a hölgyek gyülekező helye. A hölgyek koszoru élén a kath. sajtóhölgybizottság foglalt helyet. Ott volt a csoport élén Széll Ödönne, báró Putheani Kálmánne, Holszheim Gáborné, báró Putheani Hanna, Bezerédy Istvánné, Reiszig Antalné, öz. Reiszig Edéné, Knebel Kornélné, Kacsóh Ferencné, Kántor Ferencné, Kántor Irén, Molnár Miklósné, Zsiga Gáborné, Kopfensteiner Anna, Desits Teréz, Kubinszky Lajosné és még igen sokan. A községi hölgybizottság, Nikodém Jánosnéval az élén jelent meg. — A jótékony nőegylet hölgyeit Mayerne Dömötör Eliz vezette. Ott voltak még a női kongregációk és a III. rendek tagjai.

Egyesületek.

A helybeli egyesületek közül zászlók alatt testületileg vettek részt az egyesületek: A Kath. Kör, Önkéntes Füzöltő-Egylet, Aggharcos-Egylet, Rokkant- és Nyugdíjegylet, Ipartestület, „Haladás” dal egylet, Kath. Legényegylet, Ker. Szociális egylet, Ker. Fogyasztási Szövetkezet, Szent Terézegylet, Kath. Nővédegyesület, Sz. Ferenc és Sz. Domonkos III. rendje stb.

A vidéki egyesületek közül a csendőrműki, vasszécsényi, zalatárnoki, győrvari, községi, zalaegerszegi, körmeneti, nicki, jánosházi, nagyszilki, vassvári, pinkafői, sárvári, szentgotthárdi kat. legényegységek, illetve ifjúsági egyesületek; a jáki, oladi, pinkafői, rabakethelyi, vámosaladói rohonci, rabahidvégi, vasszécsényi, sárvári, szentgotthárdi vassvári kath. népszövetségi helyi csoportok, a községi, sárvári és vassvári ker. munkáségyletek; a községzserdabévi, bozsoki, lipárti, szentgotthárdi, nagygyenesi, vassvörösvári és sárvári önk. tüzoltó egyletek, a községi hitközségi tanács, körmeneti kath., postaladi, szentgotthárdi nőegyletek, pásztorházi kath. ipartársulat, rohonci kath. olvasókör, sárvári áll. polg. isk. tanári kara, sárvári és zalalövői daloségylet, a szentgotthárdi és zalaegerszegi főgimn. tanári, aközségi, sárvári, rohonci banokszentgyörgyi, pinkafői Mária kongregációk, jánosházi kath. kör, a körmeneti polg. kör, nagyszentmihályi ipartestület stb. jelentek meg valamennyien számos taggal és zászlójukkal.

A vidék.

A vidéki plébániák hívei plébánosok vezetésével jöttek el s vettek részt az ünnepségeken. Teljes lehetőség volt valamennyi feljegyezni s így még megközelítőleg sem tudjuk pontos képet nyújtani annak a lelkes, áhitatos ihlettel áthatott se-

regnek, mely Szent Márton dícsőséges diadalutjához nem kevesebb fényvel járult hozzá, mint az ott megjelent notabilitások.

Csak egy hírtelenében a nagy sorból a következő plébániákat sikerült feljegyeznünk:

Szentkirály, Zarkaháza, Hermán, Bogát községek 500 hívővel, Sittke, Simonyi 120, Szentpéterfa 213, Körmen 400, Nagyalva 190, Rohonc 200, Répceszentgyörgy 160, Meszlen 120, Asszonyfa 150, Köveskut 140, Nagyszentmihály 200, Marác 30, Ivanc 100, Bellatine 200, Ölbő 220, Vasvár 400, Ják 250, Incéd 80, Vasalla 80, Jánosbáza 250, Rábahídvég 94, Salomvár 25, Ikervár 130, Zalaövő 118, Letenye 150, Bőd 50, Vát 90, Sárvár 300, Németkeresztes 100, Csesztreg 30, Nagyencs, Herény, Kámon 600, Csém, Csajta 200, Narda 200, Vép 600, Németfalva, Szemnye, Kám 200, Rum 250, Vasszécsény 50, Torony 300, Káld 100, Bárdos 250, Lipárt, Kajd, Tana 500, Pinkaszentkirály 50, Haraszt 100, Felsőpaty 300, Söpte 200, Salfá 120, Köveskut 140, Surány 100, Csellőmölk 700, Nagypöse 200, Alsóság 70, Baltavár 100, Tápánfaszentlőrinc 200, Csehimindszent 150, Szarvaskend 60, Cserföld 30, Szentgotthárd különböző küldöttségeken kb. 100, Egyházashollós 180, Egyházasrádóc 100, Rábasantalmas 150, Dozmat 35, Gerse 250, Ikervár 200, Rábakethely 120, Pinkaszentkirály, Pinkakertes 200, Pécél 230, Győrvár 50, Köszegszerdahely, Lukácsbáza, Bozsok 150, Pásztorháza 30, Nárái 400, Nyéger 100, Rábakethely 100, Kichéd 25, **Keráyeri 70, Nick 80, Vasvörösvár 30, Zalaegerszeg 180, Vasszentmihály, Rátót 100, Alsólendva 50, Rótfalva 25, Zalaerdőd 10, Pápóc 10, Rábagyarmat 60, Rábakovácsi 150, Vámoseszlád 350, Zalatárnok 40, Bácskészentgyörgy 30, Nagysároslak 20, Nagykölked 150, Nemesbőd 200, Nagysittke 80 hívővel, stb. stb.**

A papság

Negyed 10-kor hatalmas csapatban érkeztek meg a fehér karínges áldozópapok és kispapok. A papság sorában voltak.

Az egyházi méltóságok

Az egyházi dignitáriusok egyenként gyülekeztek a Szent Márton templomnál s itt a sekrestyében öltötték fel az ornátust. A fényes csoportban voltak: Várady L., Árpád győri megyéspüspök, dr. Hajdu Tibor pannonhalmi főapát, Kránitz Kálmán veszprémi, Kutrovicz Ernő győri felső püspökök, Gaibl Sándor, báró Jessenák Gábor, dr. Miksó István pozsonyi, Néger Ágoston veszprémi dr. Klauz György, Scheirich Antal székesfehérvári, Ruschek Antal, Kollányi Ferenc jáki apát, nagyváradi, Andor György min. o. tanácsos, esztergomi kanono-

kok, Wurglits Gusztáv felsőörsi prépost, Legáth Kálmán zalaegerszegi apátplébános, Rigó Zsigmond szenttamási apát, Köberl János sárvári prépost-plébános, Perényi Antal körmenyi prépost-plébános.

A káptalan.

A vasvár-szombathelyi székeskáptalan tagjai kanonoki gallérban az Ófelségőtől a sz. Márton ünnepekéig alkalmából legkegyesebben adományozott díszelvény nyel: Horváth István e. püspök, nagyprépost, Bertalanffy Gyula prépostkanonok, Tulok József apátkanonok, Tóth József dr. apátkanonok, Tauber Sándor dr. kanonok. (Koltay Vidó Lajos, pápai prelátus, apátkanonok szerencsétlen balesetéből kifolyólag még kissé gyengélkedik, azért csak a székesgyházban jelent meg a szent ereklyék elhelyezésén és a püspöki szent misén.) Boda János dr. kanonok, irodalmozgató, Ivanóczy Ferenc dr. I. kanonok, esperes-plébános, Kincs István községi apátplébános.

A központi papság.

A központi papság teljes számmal: Farkas Ferenc pápai kamarás, teológiai tanár, Eröss József dr. szemináriumi aligazgató, theol. tanár, Császár József dr., szentszéki ülnök, theol. tanár, Rogács Ferenc dr. püspöki titkár, Pintér József spiritualis, Varga János püspöki szertartó, Gyuk Pál hitoktató, Magyar János hitoktató, Mezgár József hitoktató, Szele Alajos hitoktató, Székér Antal hitoktató, Csempesz János fűszerkesztő.

A rendházak.

A rendházak részéről: a szent Benedek rend képviselőiben: Rácz Endre cellőmölki perjel és Bán János plébános. A ciszterciata rend képviselőiben: Szency Győző perjel, Vas Krizosztom plébános, hittanár. A szent Ferenc-rend képviselőiben: P. Butykay Antal, P. Pálkás Róger házfőnök és Jámbor András. A szent Domonkos-rend képviselőiben: P. Glasits Egyed a Ferenc József-rend lovagja, Bakács Lőrinc perjel, Mayer Albert és Vörös Fülöp.

Plébánosok.

Bajor Károly nagyszentmihályi, Balázs Lajos nárai, Bánfalvi István vasjobbágyi plébánosok, Baráth István bánokszentgyörgyi segédpléb., Beer Károly ny. kat. lelkesztanár, a kor. arany érdemkereszt tulajdonosa, Berkovics József szepetneki pléb., Bossinger Sándor salomvári, Briez Ferenc csémi, Bóday Ödön kámi, Bódis István községi szerdahelyi pléb. h., Birtal József pinkafői segédpléb., Birtal József felsőörsi pléb.,

Csoknyai Ernő segédpléb., Czedera Mátyas pinkaszentkirályi pléb., Frim Gyula rábahídvégi adminisztrátor, Gaál Gergely ostfászszyonyfai plébános, Gáspári Antal gyanafalvai plébános, Geiszlinger Béla felsőpatyi pléb., Guzmics Antal vásárosmiskei pléb., Halmi János őriszentmártoni plébános, Hamon Ferenc felsőörsi esperes-plébános, Hann Károly rábaszentmártoni esperes-pléb., Hännig János kemeneshögyési plébános, Heisz Mátyas lékai esp.-plébános, Helling József nagyrákosi pléb., Honti Béla rohonci pléb., Horváth József ivánci esp.-plébános, Hozbor János egyházasszécsői pléb., Huszár Mihály rábakovácsi pléb., Janisch Ferenc vasfarkasfalvai pléb., Jászai Ignác nemesbődi pléb., Kapuy Károly vámosaládi pléb., Kardos József táplánfaszentlőrinci segédpléb., Kiss Jenő ikervári segédpléb., Kiss Károly nagykölkedi plébános, Kopcsány Sándor szarvaskendi esperes-plébános, Kovács Sándor gersei plébános, Kristóf István körmenyi segédplébános, Kuntár József ujhegyi plébános.

Láng Imre kemenesszentpéteri pléb., Lelovits Gyula pinkamintszenti pléb., Lenársich Imre dr. plébános helyettes, Limperger Flóris nagygyétsi pléb., Limperger Mihály egervölgyi pléb., Magyarország Nándor jáki pléb. szászéki ülnök, Major Gyula pápai pléb., Markovics Arnold dr. kenyeri pléb., Martin Antal rábakereszturi pléb., Mayerbeck Mihály nyug. pléb., Mikits Géza esényei pléb., Nagy Károly nyug. pléb., Nagy Péter rumi pléb., Németh Imre szentkirályi pléb., Németh Károly szentszéki ülnök, árva-házi gondnok, Óra Gyula vépi pléb., Osztoivits István németlővi pléb., Osztoivits József ölbői pléb., Pálkás Géza alsósági esperes-pléb., Pálkás József rótfalvai pléb., Pávdy Gáspár szentkúti pléb., Pintér Imre körmenyi segédplébános, Piri István hosszupereztegi segédpléb., Rácz Ferenc id. nyug. pléb., Rácz Ferenc ifj. oladi pléb., Rácz József egyházasszécsői pléb., Radich Ferenc egyházashollósi pléb., Rosenblüh Antal táplánfa—szentlőrinci esperes-pléb., Schlamadinger Róbert pápai kamarás, esperes-pléb., Schwartz József nagyalvai pléb., Strausz Flórián alsólendvai esperes pléb., Strassner József szentpéterfai pléb., Sütő Ferenc községi árva-házi segédgondnok, Szabó Kálmán tömördi pléb., Szabó Lőrinc szécsényi pléb., Szakáll József vasszentmihályi pléb., Szattmayer János nicki pléb., Szilágyi József sámfalvai esperes-pléb., Szilner József zalatárnoki plébános, Stojánovits Jenő csesztregi pléb.

Tancsics József pecéi plébá-

nos, Thomas Ferenc szentlelaki esperes-pléb., Tihanyi Ödön egyházasszécsői pléb., Tóth János letenyei pléb., Török Mihály meszlényi pléb., Törzsök Vilmos egerváti pléb., Varga Gábor nevelő, Varga György répceszentgyörgyi pléb., Vér Vilmos zalaövői pléb., Virágh Ferenc zalaegerszegi segédplébános, Virágh Miklós letenyei segédplébános, Wallner József nagypösei esperes-plébános, Wehofsits Gyula vasvörösvári pléb., Zimits József zalaegerszegi hitoktató, Zimits Mihály sárvári segédplébános.

Jön a püspök.

Fél 10 órakor megszólaltak a Domonkosok templomának hangjai, az óriási embertömegben futó tűzként morajlott végig: Jön a püspök. S egyszerre ezernyezer kíváncsi szem fordult a gyönyörű szép négyesfogat felé. Vörös diszhintóban űt a püspök. A négy tüzes csikót két oldalról egy-egy csatlós vezette, a diszhintó bakjain diszbe öltözött kocsis és vadász ült, hátulján pedig két hajdu állt vörös diszruhában, aranyos sujtásozással, hófehér kocsagtoival. A hintó lassu méltósággal gördült a templom bejárója elé s kiszállt belőle gróf Mikes püspök dr. Andor György pápai prelátus kíséretében.

Az ereklye átvétele.

A templomajtóban fogadta a papság a főpásztort. Horváth István nagyprépost csókra nyujtotta a keresztet, majd bevonult a menet a templomba a főoltárhoz. Elől a növendékpapok, a papság, azután a papi méltóságok haladtak majd a szombathelyi székeskáptalan után ment a püspök hermelines biborpalástban, melynek uszályát két bájos apród emelte, Erdődy Pali és Feri grófok. A püspök után a megye és város urai lépkedtek, majd diszruhás hajduk zárták be a menetet.

A főoltárhoz érve a püspök rövid imát mondott, majd egyházi ruhát öltött, miután a szerzetesek a kápolnából elhozták a díszes szarkofagot, amelyből az ereklyét rejtő dobozt Tauber Sándor dr. kanonok kivette s a következő beszéddel átadta az egyházmegye fejének:

Tauber kanonok beszéde.

Méltóságos és Főtisztelendő Gróf Püspök Ur! Kegyes Főpásztorunk! Az a mélységes kegyelet, melylyel Méltóságod sz. Márton Atyánk, az ősi Sabaria nagy szülőltje iránt viseltetik, készítette Méltóságodat arra, hogy püspöki székesgyháza számára szent Márton ereklyéjét megszerezze. Az előzetes tárgyalások sikeres befejezése után Méltóságod magas kegye igénytelen-ségemet bizta meg azzal a meg-

tisztelő küldetéssel, miszerint a toursi ap. Administrator és székeskáptalan készséges beleegyezésére átengedése után a drága ereklyét Toursban sz. Márton atyánk ősi püspöki székhelyén átvegyem és püspöki székvárosába hoztam. Hódoló tisztelettel jelentem Meltóságodnak, hogy az átengedett drága ereklyét mult vasárnap Toursban, a toursi ap. admin. kezéből a hozzám csatlakozott egyh. oltartestvérek, a toursi székeskáptalan, Szombathely város főként megbízottja, Gotthard István és nagyszámú díszes közönség jelenlétében nyilvánosan és ünnepélyesen átvettem. Isten segítségével sz. Márton atyánk ótalmával a sz. ereklyét másfelezer év után szerencsésen visszahoztam Meltóságod püspöki székhelyére — az ősi Sabáriába — és hiteles pecsét alatt ideiglenesen a helyben sz. Domonkosrendi főt. perjel őrizetére bízam. Sz. Márton atyánk drága ereklyéje tehát 15 század után dicső sírhelyéről holtcsőjéhez visszatért. Hódoló tisztelettel kérem Meltóságodat, miszerint a hiteles pecsétek sértetlen voltáról meggyőződni, a drága ereklyéket tőlem hivatalosan átvenni és engem a rámbizott föladat felelőssége alól ünnepélyesen és hivatalosan fölmenteni kegyes kecsék.

Mikes János króf megyéspüspök a következőképen válaszolt.

A püspök válasza.

Nagy meghatottsággal veszem át az ereklyét, szent Martonnak az ereklyéjét. Ő a mi egyházmegyénk dicső védőszentje, a mi városunk szülőtte és legnagyobb fia. Ahol katolikusok laknak, szent Mártont mindenütt szeretik és hozzá fohászkodnak. Ha másutt tisztelik és szeretik, mennyivel több jogunk van nekünk, hogy őt tiszteljük és szeressük. Mi bizást számíthatunk szeretetére és pártfogására, hisz mi az ővei vagyunk. Hogy ez a szeretet az én egyházmegyémbe lakik, mutatja ez az ünnepély, amelyben egyforma lelkesedéssel vesznek részt összes híveim és azok a keresztények és polgárok, akik nem katolikusok. Adja Isten, hogy ez a pillanat, amikor visszatért szülőföldjére a mi nagy szentünk, a hiteletnek, a mély vallásosságnak, a polgári erényeknek felújulása legyen, hogy mindnyájan derék katonái legyünk a hitnek, a meggyőződésnek. Szt. Márton pártfogása legyen hasznunkra, hogy együtt dicsérlhessük a mi nagy Szentünk jótéteményeit.

Felhívom Nagyságodat, hogy az ereklyét átadja, hogy megszemlélhessük s hogy annak hitelességéről meggyőződhesünk.

Erre a püspöki titkár felolvasta a toursi püspök levelét, amely az ereklye hitelességét bizonyítja. A levél szövege a következő:

A toursi érsek levele.

A toursi érsektől.

Alulírott czennel hitelesen bizonyítom, hogy a mai napon szent Márton toursi püspök fejéreklyéinek egy része a toursi székeskáptalan tagjainak jelenlétében, pecsét alatt átadott T. Rogács Ferencnek, gróf Mikes János szombathelyi püspök titkárnak, a szombathelyi székesegyház részére.

Kelt Toursban, 1913. évi június hó 8-án. I. Bataille, a szent Márton bazilika öre, érseki általános helynök.

Miután a megyéspüspök a szombathelyi káptalan, Herbst Géza alispán és Brenner Tóbiás polgármester előtt felmutatta az ereklyét, akik meggyőződtek a toursi pecsét épségéről s az ereklye hitelességéről, az aktusról a következő jegyzőkönyvet vették fel:

A jegyzőkönyv.

Zabolai Mikes János gróf

Isten és az apostoli szentszék kegyelméből szombathelyi püspök.

Jelen iratunkkal ünnepélyesen elismerjük és adjuk emlékeztül mindenkinnek, akit illet, hogy mi szent Márton püspök és hitvalló fejéből egy ereklye-részt, mely eddig a toursi székesegyházban őriztetett s amelyet kérésünkre méltóságos és főtisztelendő Metreau József Mária, toursi apostoli administrator, kedves testvérünk pecsét és hiteles okmányok kíséretében a mi követelink, névszerint főtisztelendő dr. Tauber Sándor, székesegyházunk kánonokja és dr. Rogács Ferenc püspöki titkárnak által megküldött, a tisztelendő vasvár-szombathelyi székeskáptalan, számos egyházi pap, szintegy Szombathely városa, és nemes Vasvármegye alulírt legfőbb tisztviselőinek jelenlétében, sértetlen állapotban megkaptunk és ezen ereklyetarálban tisztelettel teljesen elhelyeztünk.

Kelt Szombathelyen, június hava 15-ik napján, az Ur 1913-ik esztendejében.

A jegyzőkönyv latin és magyar nyelven van kiállítva. Alírták Mikes János gróf megyéspüspök, Horváth István nagyprépost, Herbst Géza alispán és Brenner Tóbiás polgármester s valamennyien pecsétjükkel is ellátták az okiratot.

Erre az ereklyét újra a szarkofágba helyezték, amelyet díszruhás huszárok a künn álló díszkocsira tettek.

Felzúgtak a harangok, megharsant az ulánusok ezredkürtösének trombitája és megindult a menet, amelynél szebbet, hatalmasabbat nem láttak Szombathely utcáin.

A díszmenet.

Amíg a tempomban az átvétel megtörtént, az utteszen felsorakozott a díszmenet.

A katonaság díszszázada után két díszbe öltözött csatlós által vezetett lovon ült a fiatal Erdődy Péter gróf díszmagyarban, kezében tartva a hófehér Szent Imrész lobogót. Utána sorakoztak az iskolák tanulói, majd papi díszben Szombathely plébánosa lépdelt, káplánjai kíséretében. Őket követték a daloskörök, majd 100 tagú fehérruhás leányserg szórta meg virággal az utat, amelyen négy fekete paripa által vont díszhintó vitte a szent ereklyét.

A díszkocsi után a kispapok haladtak, majd a felszentelt papok, a kánonok, a püspöksüvegves papi méltóságok következtek, akik után Várady L. Árpád győri megyéspüspök és Hajdu Tibor főpát közt ment Mikes János gróf megyéspüspök aranyos főpapi díszben.

A főpapak után Szombathely város vezetősége ment, majd remek szép festői csoportban Vas- és Zalamegye díszmagyaros küldöttsége haladt.

Utánuk mentek Kőszeg és Zalaegerszeg r. t. városok küldöttségei a katonai és világi hatóságok és hivatalok, az ügyvédi kamara képviselői, kegyurak és egyéb világi méltóságok, a női egyesületek, szent Ferenc III. rend férfi tagjai és a szent Vince egyesület, az ipartestület, a kath. kör, kath. legényegyesület, ker. fogy. szöv., ker. munkásegyesület, kath. népszövetség, a rokkant munkások egyesülete, az önk. tüzoltó egylet, a vasvármegyei aggharcos egyesület, az an. kath. hívők zászlók alatt belátatlan sorban. A menetet díszszázad-zárta be.

A székesegyházban.

Mikor a díszkocsi a szent ereklyével a székesegyház kapujához ért, az ereklyét tartalmazó díszes tartót leemelték a kocsiról és a növendékpapok a sz. Márton oltár elé vitték. A püspök latin imádsága után Tauber Sándor dr. kánonok és Tóth István szobrászművész felszálltak az oltár fölé emelt hermához (sz. Márton művészi bronz mellszobra) és a vas-tag üveglappal lezárható nyíláson át a herma üregében elhelyezték az ereklyét az okmányokkal együtt.

A püspök segédletével trónusához vonult és az ünnepélyes sz. miséhez készült. Ez alatt megtörténtek az elhelyezkedések a székesegyházban. A papság a szentélyben foglalt helyet, a törvényhatóságok, városok, katonai és világi hatóságok-képviselői, a

kegyurak és egyéb világi előkelőségek, a kath. sajtóhölgy-bizottság tagjai a kereszthajóban felállított székeken, Szombathely város képviselői a jobboldali padosorokban, a női egyesületek a baloldali padosorokban helyezkedtek el; az üresen maradt padokban és lérségeken szintén különböző egyesületek és testületek foglaltak helyet.

Megkezdődött az ünnepélyes pontifikális nagymise teljes segédlettel, amely alatt Rheinberger gyönyörű „Missa solemnis”-ét adták elő vegyes karral, nagy zenekarral és orgonakísérettel Statzenberg Vencel székesegyházi karungy vezetésével.

Rheinberger miséje egyike a legszebb modern egyházi zeneműveknék. Zenéje szorosan reá van alkalmazva a szövegre. A Glória valóságos dicsőhimnusz, a Benedictus és Sauctus-ban égi összhangjai elragadóan szépek. Károlyi Sándorné urnő művészi éneke hárfával kísérettel áhítatra gerjesztett. Ritka művészeti élvezet nyújtott a hárfakíséret, amelyen csak kevés székesegyházban, — ott, ahol a művészre sokat áldoznak — hallható. A székesegyház női és férfikara nagy precizitással adta elő a karokat, ami nagy ügybuzgóságról és szorgalomról tanuskodik. A zenekar szabatosággal működött úgy, hogy a szent mise zenei kísérete méltó volt az ünnepély fényéhez amiót is Statzenberg Vencel ügybuzgó fáradozása elismerésre méltó.

Várady püspök beszéde.

Evangelium után Várady L. Árpád győri megyéspüspök a szó székre lépett és hatalmas beszédben méltatta az ünnepség jelentőségét.

Krisztusban szeretett, kedves hallgatóm!

Örömünnepre gyűltünk most egybe: szent Márton püspöknek, a vidék nagy szülőföldjének hűveit bevezették el ünnepélyesen soha nem lakadók tisztelgetés tárgyául. Üdvözlöm ez alkalomból az egyházmegye tisztelgető méltó főpásztorát, Mikes János gróf püspököt az emlékezetes és sikeres kezdeményezőért; üdvözlöm az egyházmegye érdemes papságát a szerencsésért, hogy körében tisztelheti nagy védőszentjének ereklyét és abban, a minden papi erények példaképének körbenjárása által erőt és lelkesedést meríthet magaslatos hivatásának betöltésére. De — üdvözlöm Szombathely város hívő katolikusait, szeretett híveit: mint akik olyan páratlan lelkes és épületes módon fejtették ki nagy tisztelgetésüket a magaslatos ünnepélyvel. Megvallom: a városba belépésem óta igéret alatt állok, holke-met felemeli a tapasztalt lelkesedés. Viszonzásul engedjék meg, hogy lekem egész bensőséggel tolmácsoljam a szomszédosgyőri egyházmegyének üdvözlését, azon egyházmegyét, amely hosszú 7 évszázadon át lelke-vezetője volt a szombathelyi egyház-

megye nagy részének és most gyönyörűséggel szemléli, mennyire növekedett és erősödött kedves leányul Fogjék kezét össze valamennyien az ünnepelésben és hogy örömlünk a mai nap tava suhanó perceivel el ne muljanak, állítsuk a szemünk elé, kiknek örömlünk és miért örömlünk?

Örömlünk oka diadalünnepünk tárgya, a nagy püspök, szent Márton. Másfétezer év előtt itt Dunántúl, akkor Pannoniának nevezett római tartományban, Sabaria nevezetű coloniában sokat beszéltek az emberek egy esetről. Egy olaszországi városból jött a hír, hogy Sabaria tribunusának, ezredésének, aki rövid idő előtt hagyta el a coloniát, a fia egy 10 esztendőes kedves, értelmes gyermek keresztény lett. Nagy dolog volt az: mert akkor a keresztény hit szabadon gyakoroltatott, de a katonaság össze volt még növe a régi rendszerrel, hogy katonáknak átpartolása a jó uri izlés megsértésével volt egyértelmű. Ez a bátor gyermek volt a mi kedves Mártonunk: bátor maradt mint katoná, mert ott kezdte pályafutását, de a szíve máshova vonzotta. Megragadta a hit és egészen, teljesen a hit szolgálatában akart állani. Ifjú tiszti korában szabadulhatott a szolgálattól: egy pappal elvonult valamelyik dél franciaországi szigetre és ott: nappal szemlélve a végtelen tenger habjainak fodrát, éjjel a föléje boruló csillagos eget; készült a magányban, elmélkedésben és önfegyelmzésben a jövőre életre. Márton erről a helyről szent Hilarhoz, Poitiers püspökehez jutott. Ő vette fél az egyházi rendbe, megbízásból járt el Sabariába felkesíteni a papságot, híveket: ottalma alatt monostort alapított, iskolát a rokon értelmű, erős elhatározása és akarata férlak összegyűjtésére.

A monostor éléről szólítja Tours város népe püspöknek. Mint püspök tanítója, atyja népének, jötevéje, egyben azonban missionárius és apostol. Bátor, szerény, okos, önfeláldozó, az imádság, jötevé, hitteljesztés embere; feltámasztja, igazán kereszténnyé teszi egyházmegyéjét, sőt egész dél Franciaországot egészen le a pyreneusok határáig. Csakhamar kiérdeklődik, a mostani Franciaország apostolának nevé. Mit jelentett ez Krisztusban szeretteim? Ez jelentette számtalan, ezer meg ezer ember számára az életbölcséletet: a világos, határozott, biztos feleletet az élet legnagyobb főben járó kérdésére: honnan vagy? Az Istentől! Hová mégy? Az Istenhez, akiért élsz, hogy érdemes legyen Istenre a földön és földi élet után. Márton hitteljesztése jelentette: a tiszta házasságot; a mások, egyesek megbecsülését; jelentette: az egész lelkiismeretünk felszabadu-

lását, az állam zsarnokság, minden hatóság alól; ezzel minden igazi polgári szabadság elpusztíthatatlan gyökerét; jelentette: a népoktatást, az iskolát, a régi műveltség maradványának megmentését, a későbbi egyetemeket; jelentette: az emberi méltóság nagyrabecsülését a szegényben, a betegben, irgalmasságot a jóban; egyszerűen jelentette, hogy a kételkedésbe, tompultságba, züllöttségbe merült világ fölé emelkedett a civilizációban. Ezt az új világot az Isten kegyelme Márton próbáiban emelte a romlásból az életbe, a pusztulásból a fejlődésbe. Csodáljuk-e hát, ha a francia nép ezért mai napig hódolattal környezi? Csodáljuk-e, ha századok múlva akkora volt nevének varázsa, hogy szent István királyunk a döntő csatában Koppa ellen Márton alakját festeti zászlóira, győzelmét neki köszöni, hálaadásul tiszteletre Pannoniában monostort emel. Csodáljuk, hogy ha tiszteletre annyi oltár, templom, kolostor emelkedik: annyi város, község vesz tőle nevet, amint a Boldogságos Szűz után egyetlen másától sem? Hát ilyen volt kedves hallgatóim szent, Márton és másfétezer év után haló poraiban tiszteljük itt a vidéken, ahol született, ahol működött, ahonnan világhódító útjára elindult. Tudjuk hát, kit tisztelünk, de az okot is tudjuk: miért tiszteljük? Ez a kapcsolat köztünk nem történeti visszaemlékezés halvány visszfénye, hanem élő kapcsolat; életközösségünk van a megdicsőülttel, lelki kapcsolat, amelyet megpecsételt az Isten szava: sokat ér az igaznak könyörgése az Urnál! Szent Márton most is folyton élő hatalmasság az Istennél érdemeinél, kimondhatatlan áldozatánál, önmegtartóztatásánál fogva. A természettudomány hirdeti erők fennmaradását, a tételt, hogy semmi erő: egy fény, hang, mozgás, egy sóhajts el nem veszhet, csak átalakul. Az Isten irgalma nem kevésbé örökölök az erkölcsi javak felett. Isten szolgáinak földi érdemei elégtétele, amelyekre maguknak szűk segítség nem volt, kárba nem veszt.

Ők gazdagok voltak érdemben, mi szegények és koldusok. Az Ő fölöslegűkből jut a mi hiányaink pótlására; ebben áll a szentek közbenjárásának époly üdvös, mint vigasztaló vonása. Van hát kapcsolat és ez a kapcsolat gyümölcsöző áldást hoz a szenttől a hozzá fordulónak.

A helyet, ahol élünk, küzdünk, meghalunk, a haza földjét Isten ujsza jelöli ki számunkra és számtalan édes kötelekkel hozzá fűz. Az örök élet e köteleket nem tépi szét, hanem tovább ápolja; azért a szentek nek különös közbenjárása folyvást tapasztalható a helyeken, ahol éltek fáradoztak, működtek, vagy ahol

tiszteletük tömjént és kérését találunk.

De még ennél is több ránk nézve sz. Márton: nemcsak közbenjáró, pártfogó, de példa és mintakép. Igen Kedves Szeretteim ebben a gyönyörűséges manifestációban, a székesegyházban tanúi vagyunk, hitvallomást tettünk, szent fogadást azon örök élő igazságok mellett, a melyek sz. Márton életében alakot öltöttek. Vallomást arról, hogy kitarunk ker. hitünk mellett, hogy hisszük és valljuk a keresztény kultúra folytonosságát, ezt az igazságot, hogy minden haladás a természet birtokba vételén, legyőzésén első sorban a saját azéthuzó lelki-teszt vágyaink felett való uralomban van. A Krisztus keresztje tanított meg ez uralomra, ezért minden igazi kultúra a Krisztus keresztjéből fakad, a fának gyökereiből. Vallomást tettünk sz. Márton tiszteletével kitarásunkról a keresztény életprogram mellett. Feleltünk a kifürkészhetetlen mennybölt, alattunk a sírbolt mélysége. A kettő közé hoztál Uram és azt akard, hogy szándékosd szerint éljünk. Szívet adtál, hogy harcoljunk.

Lehetetlen Uram, hogy a lélek semmi legyen. Az eget és földet nem azért teremtetted, hogy benne az ember lelke, mint buborék szétfoszoljon. Nem ismerem utaidat Uram, csak azt tudom, hogy az embernek a földön feladatot kell megoldani s amint megoldotta úgy méltó az örök-ké valóságra. Megoldom-e, vagy elvesztem magamat? Egyet tudok, hogy keresem szent akaratodat, hibám vakságból, tudatlanságból ered. Egy talizmánom van: szeretem a Te szenteidet s a dicsőség fényét arcukon. Ha azok gonoszok, akkor én teljesen gonosz vagyok; ha azok el-kárhoztak, hiába éltek, akkor én is hiába élek. De akkor azután nem tudom többé megkülönböztetni a világozságot a sötétségtől.

Ha tévedek, akkor minden, ami az embert jóvá, tisztává, kedvesé, boldoggá teszi, a kárhoztól van; minden, ami keserűvé, hideggé, tisztátalanná, nyugtalaná, bizonytalaná teszi, az ésből származik. De nem így van. Hiszek benned, mert másban nem bízlek, nem remélhetek. Uram Jézus; ki megváltottál és egyházadban élsz. Szentednek hamvai mellett hozzá fordítok: ez új-tatos hívekkel együtt végy irgalmadban. Amen.

Szentbeszéd után megyéspüspökünk folytatta a szentmisét, amelynek végeztével a pápai áldás kegyelmében részesítette a jelenlevőket, amit térden állva fogadtak. A püspököt ezután a papság palotájába kísérte. — Hatalmas néptömeg nézte a papság el-

vonulását s megragadta az alkalmat, hogy rajongva szeretett főpásztorát ünnepelje. Viharos, orkányszerű éljenzésben tört ki ez a szeretet s az éljenzés sokáig hangzott, mikor már a püspökvár ajtói becsukódtak a püspök és kísérete után.

A táborig mise.

A vidéki küldöttségek és a nép tizezrei zárt sorokban elvonultak a székesegyház előtt és a Szily János-, Faludi Ferenc- és Kőszegi-utcákon át jöttek vissza a Horváth Boldizsártérre, a táborig mise színhelyére. Ugy volt tervezve, hogy zászlóik alatti csoportosulva lehetőleg oszlopokba állítva foglalnak helyet az oltársátor körül. De azzal az elemi erővel, amelyet a népek tizezernyi tömege képviselt, gyengének bizonyult még a katonai kordon is.

A hatalmas menet első részéről beözönlő csapatok már ugyszólván betöltötték a főteret, amikor a zászlók egész erdeje mutatta, hogy még rengeteg nép hőmpölyög a Kőszegi-utca torkolata felől. Egy nyomás és a kordon el volt seprve. Grieszháber őrnagy állomásparancsnok gondoskodott azonban arról, hogy Szombathely háza mellett legalább egy szűk sikátoron tovább haladhassanak a hátul jövők.

Megértük, hogy hatalmas főterünk szűknek bizonyult ennek az óriási embertengernek a befogadására. — Nemcsak az oltár környékén, de a térség legvégső szögletein is valóságos szorítózkodtak az emberek. Felsőleges látvány volt ez, főleg annak, aki felülről, madártávlatból élvezhette. A sátor előtt a helybeli, a sárvári és pinkafői Mária-kongregációk festői csapatai helyezkedtek el.

Tizenegy óra elmúlt. A nagy tömeg áhítatos esőndben várta a sz. mise megkezdését. Felsőleges lett volna ha orkányszerű zúgással szállt volna az ének az ötvenezernyi sereg ajkairól, de nem kevésbé megható és fölemelő volt a esőndben imádkozó „felsőleges nép” áhítása.

A táborig misét Horváth István nagyprépost, címz. püspök mondta a kispapok segédkezése mellett. A katonazenekar és az egyesült énekarok felváltva magasztaló egyházi énekeket zengtek. A táborig mise be-

Johann Maria Farina Gegenüber dem Rudolfsplatz

esakis ez a valódi

kölniviz, kölniviz-pouder és kölniviz-szappan.

Kapható drogériákban, gyógyszerárakban és illatszertárakban.

Ne tessék elfogadni

Kölniviz-szappant, kölnivizet és poudert, ha nincsen rajta az eredeti és egyedül valódi, de sokszor utánzott JOHANN MARIA FARINA Gegenüber dem Rudolfsplatz. Akkor sem kell elfogadni bizonytalan és az utáni kölnivizet, kölniviz-pouder és kölniviz-szappant, ha az itt jelzett eredeti készítmény nem volna kapható az Ön lakhelyén, mert a világhírű cég magyarországi képviselője:

Holczer Emil Zoltán, Budapest, VIII. ker., Szigetvári-u. 17. sz.

Egyszerű levelezőlapra azonnal válaszol, hogy hol szerezhető be az eredeti minőség.

fejztével a celebráló főpap megyéspüspök ur felhatalmasásával pápai áldást osztott ki.

Buttykay páter beszél.

A sátor előtt felállított szószékről P. Buttykay Antal gyönyörű, népies magasztaló az beszédet tartott Szombathely nagy Szentjéről. A hatalmas térségen gyönyörűen érvényesült erővel teljes organuma.

Páter Buttykay beszéde így hangzott:

Keresztény testvéreim! Sirák fia könyvének szavai jutnak eszembe akkor, mikor dicsőséges Szent Márton atyánk ereklyéit itt közöttetek ezen az ősi földön, az erények földjén a ti székesegyházatokban immár elhelyezve tudom, az Istentől ihletett könyv szavai, amelyek minthogy ha az Ur eme fenséges erényekkel tündöklő szentjének szívéből fakadnának, ezek az igék járják át lelkeket, ülnek ajkaimra, szállanak hozzatok, hogy kifejezzem annak az imánnak az örökkévalóság dicsőségében ragyogó, itt ezen az őseink véréből megszentelt földön született nagy léleknek egész világra szétáradó hangulatát.

Kedves Testvéreim! Toursi szent Mártonnak, akit ezen a néven ismer a kereszténység, akit e néven nevez az ő dicsőségét szem előtt tartva a Krisztus egységében mennyei orszáágért küzdő minden hívő lélek, ennek a toursi Szent Mártonnak lelki hangulatát, az ő bő érzéseit fejezték ki a szentírás ama szavai.

Ő, aki messze századok előtt jóformán egész Európát átvándorolta és buzgósa tüztől, Isten és ember szeretetétől vezetve fennakadt Galliában, a mai Franciaországban, ezen az ő szent tevékenységétől felébredt földön, mint egy szirtfokon, — ez a dicsőséges szent Márton jött viszt őseinek földjére, de nemcsak igénytelen porcikáján, hanem viszt jött és elfoglalta itt a helyet, amely nem a föld, hanem az emberek szíve, az emberek lelke, az emberek hálás, lelkes emlékezete, elfoglalta újra a helyét Sabariában, a régi, az ősi Sabariában és a mai Vasvármegye lelkes, katolikus híveinek szívében, elfoglalta ezt és azt mondhatjuk: meggyökerezett közöttetek.

K. T! Mi nekünk, kiket az idő hosszú századok eltelte után ide sodort, ide vetelt szent Márton földjé-

re, nekünk nem adatik meg, nincs mindenkinek alkalma, idője, nem vehet mindenkéi kezébe sulyos könyvet, amelyben Szent Márton egész életének leírása meg vagyon adva; nem adatik meg, hogy asketikus szépségeket szemlélő emberek tekintetével mélyedjünk bele az ő életébe, hanem mint a fecske nyílseben suhanva el a víz síma tükre felett csak érinti a felületét, úgy suhan el lelkünk is Szent Márton életfelett, kiragadva egyes kiváló, egyes nagyszerű momentumokat, hogy oda állítsa őt a nagyok között i. legnagyobbak példáihoz.

Mint 10 éves kis gyerek áll előttünk. Ez a 10 éves gyerek a kegyelme ihletés hatása alatt beleveti magát abba a nagy tömegébe az evangéliumi igazságoknak, amelyre Krisztus indította. Egy 10 éves gyerek, aki kezd valamit az akkori életnek jelenségeiből, az apróságaihoz felfogni és meggondolni, otthagya a tribuni családnak hagyományait, keres valami újat, keres valami másit ő tudja csak, hogy mit. De mi elolvassuk az ő életéből: keresi az abszolút, az evangéliumi, a feltétlen igazságot. Meg is találja és mint érett ifju áll a kereset alá, ahol ő mint felnőtt, lelkileg áttundult ifju megtalálja lelkének, szívének kulesát.

— A szónok azután remek példákban mondja el Szent Márton életét, majd így fejezi be beszédét:

Ez a Szent Márton jött ma közeink és én ettől a mai naptól úgy tekintem Sabariát, úgy áll szemeim előtt a szombathelyi székesegyház, mint a királyi koronázó templom. Ott is fenséges ereklyét őriznek: az első szent király jobbját. Ehhez az ereklyéhez szoktak a magyar nemzet hűséges gyermekei elzarándokolni a szent király felmagasztolásának napján.

Vasvármegye a szombathelyi püspökség híveit a védőszent iránti nagy hit, erős bizodalom fogja a székesegyházba vonni. A szombathelyi székesegyház a mi számunkra egy zarándokhely lesz, amelyben Szent Mártonhoz imádkozunk, hogy könyörögjön ki az Istentől számunkra hitet, erőt, megnyugvást, keresztény lelkületet, amelyet olyan szépen fejez ki a püspökség címerében ékeskedő jelmondat: „Non confundar.” Nem leszek bizalmatlan Uram, nem lehetek kislelkű mert mint szent Márton, én is keresztény vagyok,

mert mint Szent Márton én is ennek a nemzetiségnek vagyok tagja.

K. T! Ne távozzék senki a városból, hogy még egyszer ne zarándokolna el a székesegyházba, szent Márton sírjához. — És ha hazajutok otthontokba, az eke mellé, az íróasztalhoz, a foglalkozások bármiféle fájához, legyen szükségtek akármiben, szálljon kéréstek, imátok a szombathelyi székesegyház felé, mert itt van, közöttünk van szent Márton! Imádkozzál érettnök, nagy Szentünk, hogy méltók, hogy alkalmasok lehessünk Krisztus ígéreteinek beteljesítésére!

A felhívásnak lett is fogantatja. A tervbe vett együttes elvonulás helyett a nép nem törődve a katonabandával, a katedrális felé tartott és ott valóságos ostrom alá vették a bejáratokat. A rendőrség kellő tapintattal csak rajokban bocsátotta be a lelkessült zarándokokat.

Szent Márton ereklyéje előtt

Egész délután tömve volt a templom szent Márton látogatóival. Ott térdelt az oltár körüljáróján előkelő hölgy, kaputos férfi, pap és a nép egyszerű gyermeke. A város polgárai vallás különbség nélkül családostul keresték fel a templomot és elismerésméltó kegyelettel tiszteltek a város legnagyobb Fia előtt, aki dicsőséget szerzett Szombathelynek az egész földkerekségen. A nagy Szent szobrának esodás, elbűvölő szelid tekintete pedig mintha azt mondogta volna: boldogságot, áldást hozok a kedves szülőföldnek.

Megható jelenet volt, amikor délután 6 órakor az első litániát tartották szent Márton oltáránál. A Kath. Leányotthon és Mária-Kongregáció tagjai jelentek meg a nagy Védőszent előtt s igazgatójuk Boda János dr. előimádkozásával elmondották a litániát szent Márton tiszteletére, utána pedig gyönyörű dicsőítő himnuszt énekeltek.

Fogadás a püspöki palotában

A székesegyházi nagymise után a küldöttségek vezetői tisztelgtek Mikes gróf püspöknél, aki fényes reggelivel látta el vendégeit. A vármegye nevében Békássy főispán meleg szavakkal üdvözölte a püspököt s köszönetet mondott neki azért a fáradhatatlan buzgóságért, amelylyel a hívők ügyeit gondozza.

Majd Brenner Tóbiás polgár-

mester Szombathely város nevében a következő beszéddel fejezte ki a város háláját:

Méltóságos megyés Püspök ur! Szombathely város közönsége képviselőletében megjelentünk Méltóságos megyéspüspök ur előtt, hogy mély tisztelettel üdvözöljük azon lélekemelő szép ünnepség alkalmából, mely Méltóságod kezdeményezésére és személyes vezetése mellett a szombathelyi egyházmegye védőszentje, a városunk helyén állott Sabariában született Sz. Márton toursi püspök ereklyéi egy részének a székesegyházban történt elhelyezésével, mai napon oly fényesen lefolyt.

A szent ereklyének megszerzésével méltóságos megyéspüspök ur, őszinte hálára kötelezte a város lakosságát, mert ezáltal nemcsak a vallásos érdeket fokozza városunkban, hanem Sz. Márton püspök ereklyéinek a székesegyházban elhelyezésével városunk hírnevét is nagyban emelték.

Fogadja Méltóságos megyéspüspök ur, ezen felcdhatetlen ténykedésért, a város közönségének hálás köszönetét.

A püspök őszinte nyájassággal köszönte meg az üdvözlést s mindjárt megkérte a polgármestert, hogy kísérelje el a sporttelepre, mert fel akarja keresni az ő kedves falusi híveit is.

A sporttelepen. Megyéspüspökünk a hível között.

A tábori mise s Buttykai páter napnyhatású szentbeszéde után a vidéki hívők serege a Sporttelepre vonult ki, hogy ott a magával hozott ebédet elköltse. A helybéli korcsmárosok frissítő italokkal szolgáltak a szomszjasabbknak, de ugy látszik, hogy a délig tartó ünnepségek nagyon kifárasztották a résztvevőket, mert bizony a korcsmárosok készlete csakhamar elfogyott.

Egy óra tájban nagyon emlékezetes és kedves jeleneteknek voltak szemtanúi a városligetben jelenlevő hívők. Megyéspüspökünk Brenner Tóbiás polgármester kíséretében autóján kirándult a hívők közé s kedvesen elbeszélgetett velük.

Rajongó szeretettel vették körül a hívők szeretett főpásztorunkat, akinek mindenkihez volt egy kedves szava. Olyan bájosan kedves jeleneteknek voltunk itt szem-

LORENCZ ANTAL

egyházi műparintézte

ZALAEGERSZEG.

Templomfestészet, műaranyozás.

Mint a müncheni keresztény művészeti társaság tagja, az összes templomi tárgyak készítése, újalakítását bármely stílusban és kifogástalan műveszi kivitelben elvégzi, ugyszintén antik műemkek korrú és szakcszerű restaurálását, a festészet legújabb vívmányát: a polirozott műmárványozást továbbá dísztermek, műtárgyak aranyozását, díszítését, toronyóra számlapok festését és aranyozását ellentálo festekkel jóállás mellett, szentségházak selyemkártyozását legújabb módszer szerint, készíti műveszi festményekhez faragott képekereket. Műveszi kivitel, lelkiismeretes kiszolgálás, olcsó árak

tanai, amilyenben még nem volt részünk. Az egyszerű nép sorából kapta meggyépsüppökünk ezert a szép ünnepért a legszebb, a legmaradandóbb köszönetet és elismerést. Az öröm és hála könnyei csillogtak a szemekben, midőn a kezét, a ruháját csókolgatták s mondták neki köszönetet sz. Márton ereklyéjének hazabozalataért.

A vidéki hívők aztán 3 órától kezdve induló vonatokon visszamenek szülőfalujukba s magukkal vitték azt az áhitatos, imádságos hangulatot, melyet városunk szülőltének, sz. Mártonnak ez a diadalünnepé bennük kellett.

A díszebéd

Délután fél háromkor Mikes gróf püspök fényes ebédet adott vidéki vendégei tiszteletére. Az ebéden részt vettek:

Varady L. Árpád m. püspök, herceg Esterházy Miklós, Kránitz Kálmán felsz. püspök, Czitó Károly dandárpar. (Zilaegerszeg), Kutorvác Ernő felsz. püspök, Erdődy Sándor gróf, Hajdu Tibor főispán, Balás Béla főispán, Kollányi Ferenc jáki apát, Szechenyi Jenő gróf, Andor György min. tan., Draskovich Pál gróf, Néger Ázoston pápai protonot., Scherr-Thoss-Béla gróf, Ruschek Antal kanonok (Győr), Miske Kálmán baró, dr. Miksó István kanonok (Pozsony), Pongrácz Frigyes gróf karkáplán, Árvay Lajos alispán, Scheirich Antal kanonok (Székesfehérvár), Simonyi-Semadam Sándor képviselő, Klauer György kanonok (Székesfehérvár), Tóth István szobrász, B. Jeszenak Gábor kanonok, Erdődy Tamás gróf, dr. Weber Jacint főpáti titkár, Szentiványi János győri püspöki titkár, Butykay Antal, Erdődy Károly, Gaibl Sándor kanonok (Pozsony), Pintér László rajkai plebanos és az udvari papok.

A vendégek a délutáni és esti vonatokkal utaztak el.

Nem zárhatjuk le tudósításunkat anélkül, hogy azokról is meg ne emlékezzünk, akik az óriási munkát igénylő előkészületeket és a rendezés nehéz munkáját végezték. Első helyen *Ujváry* Ede dr. városi tanácsosról kell megemlékeznünk, aki nagy tudással, nagy lelkeséssel, fáradságot nem ismerő buzgósággal végezte az ünnep tech-

nikai vezetését. Az ő elvitázhatatlan érdeme a példás rendezés, amely dicsőséget szerzett Szombathely városának.

A város izléses, hatásos díszítése Pekker László dr. úrvaszkéi ülnök, szepítő egyleti igazgató izlését és fáradságot nem ismerő munkásságát dicséri. Buzgó segítőtársa volt *Klósoszky* Ernő városi mérnök.

A főemberekhez csatlakozott a rendezők agilis gárdája, amelyben a helyi kath. intelligens fiatalság buzgókodott.

A Máv. üzletvezetősége, a Déli vasút főnöksége és a forgalmi főnökség tiszviselői elismerésre méltó, nagy munkát végeztek a roppant forgalom lebonyolítása körül. Hisz csak a kora reggeli vonatokkal 10650 utas érkezett a vasút statisztikája szerint.

A katonaság Grieshaber őrnagy vezetésével alatt pompásan és finoman végezte feladatát, amivel nemcsak a rendezőség, de az egész közönség háliját kiérdemelte.

A rendőrségünk pedig Kisfaludy József főkapitány vezetésével egyenesen óriási munkát végzett. Az összes tisztek és rendőrök kora hajnaltól estig szolgálatban voltak s a legnagyobb türelemmel, tapintattal, udvariassággal irányították a csoportokat, tömegeket.

Megbizást kaptunk *Mikes* János gróf megyéspüspök úr óméltóságától, hogy úgy a rendezőségnek, mint a vasút tiszviselőinek, a katonaságnak, a rendőrségnek és a háztulajdonosoknak, akik házukat fellobogózták és feldíszítették, őszinte köszönetet fejezzük ki, amit mi ezenel a legnagyobb örömmel teljesítünk.

Milyen idő várható

A meteorológiai intézet jelentése.

Lényegtelen hőváltozás várható, keleten elvélve esővel. Sargönyprognózis: Hűvös, keleten elvélve csapadék. Déli hőmérséklet: 16,2 Celsius.

Távirat—Telefon.

A képviselőház ülése.

Budapest, jun. 16.

A munkapárti képviselőház alig tudott ma ülést tartani. 50—60 képviselő előtt 11 óra felé nyitotta meg Beöthy Pál elnök az ülést. Az elnöki előterjesztések után megemlékeztek Vilmos német császár uralkodói jubileumáról s javasolta, hogy a képviselőház felirattal üdvözölje a császárt. — Tisza gróf miniszterelnök felszólalása után az elnöki javaslatot elfogadták.

Herezeg Ferenc előadó ismerteti a lelkészi korpótlékról szóló törvényjavaslatot.

Pop Csicsó ellenzi a javaslat elfogadását, mert igazságtalan.

A javaslatot elfogadták. Még miniszteri jelentéseket fogadtak el azután a gyűlés véget ért.

A képviselőház utolsó ülése csütörtökön lesz, azután szeptemberig elnapolják. A kitiltott képviselők kizárási ideje ma lejárt.

200 ezer ujonctöbblet.

Bécs, jun. 16.

A hadügyi kormány a katonai békefélszámot az ősszel 400 ezer emberről 600 ezer emberre számdekszik felemelni. Az ennek folytán beálló új költségűbbletet nagy állami kölcsönök felvételével akarják fődözni.

A munkapárt értekezlete.

Budapest, jun. 16.

A munkapárt ma este 8 órakor Khuen-Hédervary elnöke alatt értekezletet tartott, melyen elfogadták gróf Lázár István alelnökséget, a köztársasági eszme terjedése elleni törvényjavaslatokat s a kézdívisárhelyi törvény széknek Sepsiszentgyörgyre való áthelyezését.

A néppárt szolidaritás.

Budapest, jun. 16.

Az egyesült függetlenségi és 48-as pártoknak a néppárthoz intéztél ismeretes átiratára ma válaszott a párt nevében gróf Zichy Aladár pártelnök. A néppárt a legkészségesebb támogatását igéri az egyesült ellenzéki pártoknak az alkotmány helyreállítására s a politikai erkölcs megszilárdítására irányuló összes törekvéseiben.

A választás Bonyhádon.

Bonyhád, jun. 16.

Perczel Dezső örökén ma van a választás. Három jelölt küzd: Simonsits Elemér munkapárti,

Bebnár Gyula gazdapárti, Visontai Soma függetlenségi. 5 óra 20 perckor zárták be a szavazást. Az eredmény:

Simonsits	1506
Visontai	660
Bebnár	299

Igy 546 szótöbbséggel munkapárti a bonyhádiak képviselője.

Mikor a bot is elsül.

Az éjjeli őr kalandja.

A tréfakedvelő emberek szerint anno dacumál egy rongyban és csontban utazó izraelit honpolgárunkkal történt meg a história, hogy az erdőben egy farkassal találkozván falogta az esernyőjét, mintha puskávalna s célba vette a fene bésiját. Aztán, mikor dörrenést hallott s a farkas átlöve rogyott össze, meglepődötten simogalta meg rongyos papapléját:

— No ezt se hittem volna, hogy löni is lehessen a paraplémall!

Szakasztott mása történt ennek a históriának tegnap éjjel Rábabogyszón. Ott Balogh Imre éjjeli őr volt szentül meggyőződve arról, hogy a botja elsült. S még hozzá mekkorát pukkant! Nincs az a rozsdás flinta, amelyik nagyobb tudjon szólni.

Balogh Imre ugyanis kötelességéhez híven, buzgón méregette a falujában az utakat s éber szemmel vigyázott a község jólétére. Egyszerre csak eléje toppan néhány suhanc s megzavarják esendes melázásában. Az éjjeli őr meghátrált néhány lépést s akkor veszi észre, hogy az egyik a keblébe nyul, hogy onnan valamit kivegyen. Balogh azonban nem várta be, míg ellenfele megismétli a támadást, fütökösével alaposan végigméri a feléje közeledőt. Ép a mellén találta. S ekkor egy nagy dördülés rázza meg a levegőt s óriási füstfelhő csap elő a suhanc kebléből. Az meg ordít, mint egy csapat sekál, mert már a ruhája is kezdett égni.

Most ijedt meg csak igazában szegény Balogh Imre! Még így se járt a botjával, hogy az elsült volna. Mert szentül meg volt győződve, hogy a botja okozta a rettenetes durranást.

S végeredményben tényleg a bot volt a ludas a durranás előidézésében. Mert amint a jaggató s ugráló Büki Józsefet lefogták s lerángatták róla az égő ruhát, akkor kiltunt, hogy egy üveg volt nála, melyben robbanó folyadék volt. Balogh ütésére az üveg szétrepedt, a folyadék explotált

WENCZEL KÁROLY

gép- és épületlakatos műhely

SZOMBATHELY

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-UTCA 47. SZÁM
KISFALUDI SÁNDOR-UTCA 16. SZÁM

Elvállal minden a szakmába vágó épületmunkát, ajtóablak vasalást, tűzhelyek szállítást. Készít vaskanukat, lépcső- és folyosórácsokat, sárcsákat, sodronyfonatu kerítőseket a legegyszerűbbtől a díszesebb kivitelig. Javít benzínmotorokat, gőzgépeket cséplőszerelvényeket, kutakat és szivattyukat. Végez autopen hővezetéseket.